

30-vuotisjuhlannumero

impakti

2/2024

*Professori Ismo Pölönen:
YVAN kehityskaari ja -näkymät*

*Haastattelussa kolme
puheenjohtajaa kolmelta
vuosikymmeneltä*

Tässä lehdessä

Pääkirjoitus, Marja Nuottajärvi Onneksi olkoon, 30-vuotias yhdistyksemme!	2
YVA ry lukuina Yhdistyksen 30-vuotinen taival lukuina	3
Professori Ismo Pölönen YVAn kehityskaari ja -näkymät	6
Yhdistyksen hallitus YVA ry:n hallitus esittäytyy	8
YVA-raati 7.5.2024 Yhteisvaikutusten arviointi tuulivoimahankkeissa – kenelle se kuuluu?	12
YVA työllistää -juttusarja Haastattelussa YVA ry:n puheenjohtajia kolmelta vuosikymmeneltä	15
Yhdistyksen lausuntoja Yhden luukun palvelujen lainsäädäntöhanke ja Lupa- ja valvontavirasto	19
YVA-päivä YVA-päivän 2024 iltapäivän esitelmien lyhennelmät	19
Juhlavuoden sarjakuva	22

AJANKOHTAISTA

Seuraava YVA-raati -webinaari sekä pikkujoulut marraskuussa.

Lisätietoja piakkoin – seuraa nettisivujamme ja some-kanaviamme!

Onneksi olkoon, 30-vuotias yhdistyksemme!

Missä sinä olit, kun YVA ry perustettiin 30 vuotta sitten syksyllä 1994? Nykyisestä jäsenistöstämme jotkut olivat paikalla perustamiskokouksessa, suurin osa jossain muualla ja osa ei ollut vielä syntynyt tähän maailmaan. 30 vuodessa ehtii tapahtua paljon, ja tässä numerossa on katsaus yhdistyksen toimintaan ja tapahtumiin tuona ajanjaksona. Toivottavasti tätä lehteä lukiessa vietätte miellyttävän YVA-aikamatkan vuodesta 1994 tähän päivään!

YVA ry:n ikätoveri on itsestään selvästi YVA-lainsäädäntö, joka tuli voimaan 1.9.1994. Entä mitä muuta tuona vuonna kotimaassa ja maailmalla tapahtui? Vaikkapa Nuuksion kansallispuiston perustaminen ja Englannin kanaalin tunnelin avaaminen. Eduskunta hyväksyi Suomen EU-jäsenyyden, ja presidentiksi valittiin Martti Ahtisaari. Etelä-Afrikan presidentiksi valittiin puolestaan Nelson Mandela. Maailma otti varovaisia askelia rauhan suuntaan, mutta samalla tietyt sodan kriisipesäkkeet olivat uutisotsikoissa samoin kuin nytkin. Vuoden 1994 synkkä tapahtuma oli matkustaja-autolautta Estonian uppoaminen. Digitalisaatio eteni, Linuxin versio 1.0 julkaistiin Helsingin yliopistolla ja Nokia 2110 -matkapuhelimen valmistus aloitettiin. Tämä puhelin saavutti menestystä muun muassa tekstiviestien lähettämismahdollisuudellaan ja vaihtokuorillaan. Populäärikulttuurin saralla Irlanti voitti euroviisut, Suo-

men katsotuin elokuva oli Forrest Gump ja kotimaisen musiikin hittinä soi muun muassa J. Karjalaisen Villejä lupiineja. Urheilumaailmassa Brasilia voitti jalkapallon maailmanmestaruuden. Tavalla tai toisella kaikilla näillä tapahtumilla oli aikanaan ympäristövaikutuksia ja osalla näistä on niitä yhä – olisiko osasta näistä tapahtumista ehkä ollut tarpeen laatia YVA tai SOVA?

Siinäpä 30 vuoden takaista ajankuvaa pieninä pömintoina. Itse kirjoitin vuonna 1994 ylioppilaaksi; muistan hiihtäneeni lukulomalla liki päivittäin lumisissa metsissä ja kesän olin töissä kotiapulaisena. Syksyllä aloitin biologian opinnot Jyväskylän yliopistossa eli olin YVA ry:tä perustettaessa todennäköisesti ensimmäisillä kursseilla tutoreiden paimentamana tai jossakin opiskelijaelämän pyörteissä. Opiskelujen aikana osallistuin joillekin kursseille, missä käsiteltiin ympäristövaikutusten arviointia, mutta tosissani YVA-menettelyjen pariin pääsin työelämässä vuonna 2003. Tuolloin ensimmäinen YVA-menettely, mihin osallistuin luontoselvittäjän ja luontovaikutusten arvioijan tehtävissä, oli Fingrid Oyj:n 400 kV:n voimajohto välillä Ulvila-Kangasala.

Siitä se sitten omalla kohdalla lähti, liki 10 vuotta YVA ry:n perustamisen jälkeen. YVA ry:n järjestämille YVA-päiville osallistuin ensimmäisen kerran todennäköisesti 2000-luvun puolen välin jälkeen, ja olin vaikuttunut siitä, miten hienon tapahtuman – silloin kaksipäiväisen – yhdistys järjesti. Yhdistyksen paikalla olleet edustajat näyttäytyivät silloisiin nuoriin silmiini valtavan päteviltä ja ammattimaisilta, mitä he tietysti olivatkin. Porukan hyvä henki ja innostuneisuus välittyi vahvasti, ja muistan edelleen joitain tuolloin kuulemiani YVA-päivien esityksiä, kokemiani tunnelmia ja käytyjä keskusteluja. On kunnia olla itsekkin nyt osa yhdistyksen aktiivista toimintaa puheenjohtajan ominaisuudessa.

Toivon, että jatkossakin YVA ry toimii jäsenistölleen monipuolisena ajankohtaisen tiedon ja innostuksen lähteenä, vuorovaikutus-, verkostoitus- ja yhteistyökanavana sekä mahdollisuutena osallistua yhteiseen käytännön tekemiseen. Pysykää kyydissä nykyiset jäsenet ja tervetuloa mukaan uudet – kohti yhdistyksen neljännettä vuosikymmentä!

Marja Nuottajärvi
YVA ry, hallituksen pj

YVA ry:n 30-vuotinen taival lukuina

Kirjoittaja: Titta Makkonen, ympäristöasiantuntija, FCG. Impaktin toimitus.

Kolmekymppinen YVA ry on verrattain nuoresta iästään huolimatta ehtinyt saada paljon aikaan.

Tähän artikkeliin on nostettu numeroiden muodossa kohokohtia yhdistyksen toiminnasta vuosien varrelta.

YVA-päivä(t) on järjestetty 28 kertaa.

Vain vuosina 1996 ja 2020 YVA-päivä(t) on jäänyt pitämättä, ja jälkimmäiseen syynä oli juuri ennen tapahtumaa iskenyt koronapandemia.

Alun perin YVA-päivien ohjelma kesti kaksi päivää, mutta vuodesta 2008 lähtien tapahtumaa on vietetty yksipäiväisenä.

11 henkilökohtaista tunnustuspalkintoa

Sirpa Pietikäinen (2004)
Ulla-Riitta Soveri (2005)
Jorma Jantunen (2006)
Ismo Pölönen (2007)
Pekka Hokkanen (2008)
Eero Kaakinen (2011)
Timo Huhtinen (2014)
Markku Kuitunen (2017)
Tuukka Pahtamaa (2018)
Seija Rantakallio (2019)
Joonas Hokkanen (2022)

24 Hyvä YVA -palkintoa

2000	Keski-Suomen tiepiiri: Valtatie 4 (Viisarinmäki-Kanavuori)
2001	Teknos Oy: Liutinmaalituotanto
2002	Vantaan kaupunki: Marja-radon suunnittelu
2003	Fundia Wire Oy: Terästehtaan laajennus
2004	Uudenmaan tiepiiri: Kehä II jatke
2005	Kemphos Oy: Siilinjärven kaivos
2006	Itä-Uudenmaan jätehuolto: Jätteenkäsittelylaitos
2007	Ratahallintokeskus: Seinäjoki-Oulu ratahanke
2008	YTV: Pääkaupunkiseudun liikennejärjestelmäsuunnitelma
2009	Kaakkois-Suomen tiepiiri: Valtatie 7 (Hamina-Vaalimaa)
2010	wpd Finland Oy: Suurhiekkan merituulipuisto
2011	Fingrid Oyj: Kokkola-Muhos voimajohtohanke
2012	Pirkanmaan Jätehuolto Oy ja Tampereen Sähkölaitos -yhtiöt Oy: Tammervoiman hyötyvoima- ja biovoimalaitos
2013	(palkintoa ei jaettu)
2014	Gasum Oy: LNG-terminaalien rakentaminen Porvooseen tai Inkooseen
2015	Helen Oy: Helsingin Energian biopolttoaineiden lisääminen
2016	Kotkamills Oy: Kotkamills Oy:n tuotantosunnan vaihto: Flying Eagle
2017	Fingrid Oyj: Hanhikivi 1 -ydinvoimalaitoksen kantaverkkoon liittämiseen tarvittavat voimajohdot
2018	Nord Stream 2 AG: Suomen osuuden YVA-menettely koskien merenalaista maakaasuputkilinjaa Itämeren poikki Venäjältä Saksaan
2019	Caruna Oy: Seinäjoki-Jurva 110 kV voimajohdon YVA-menettely
2020	Hangon Satama Oy ja Väylävirasto: Koverharin sataman laajennushanke
2021	Megatuuli Oy: Yli-Olhavan tuulivoimahanke
2022	Fingrid Oyj: Järvilinjan vahvistamishanke (Vaala-Joroinen 400+110 kV)
2023	Outokumpu Chrome Oy: Kemin kaivoksen laajennushanke
2024	Varsinais-Suomen ELY-keskus, liikenne ja infrastruktuuri -vastuualue: Valtatie 8 parantaminen välillä Rauma – Eurajoki

5 Hyvä SOVA -palkintoa

2014	Satakuntaliitto, Satakunnan tuulivoimatuotantoa käsittelevä vaihemaakuntakaava 1
2015	Etelä-Karjalan liitto, Etelä-Karjalan 1. vaihemaakuntakaava – kauppa, matkailu, elinkeinot ja liikenne
2016	Valtakunnallisen pilaantuneiden maa-alueiden riskienhallintastrategian työryhmä: strategian vaikutusarviointi
2018	Etelä-Karjalan liitto, Etelä-Karjalan maakuntaohjelman 2018-2021 ympäristövaikutusten arviointi
2019	Nokian kaupunki: Koukkujärven jätevedenpuhdistamon ja jätteenkäsittelylaitoksen asemakaava ja asemakaavan muutos

12 puheenjohtajaa

1994-1996	Timo Huhtinen
1996-1998	Sakari Grönlund
1998-1999	Pasi Rajala
1999-2002	Reima Petäjäjärvi
2002-2004	Panu Kontio
2004-2007	Tiina Kähö
2007-2011	Gilbert Koskela
2011-2014	Nunu Pesu
2014-2017	Päivi Karvinen
2017-2020	Erkki Ikäheimo
2020-2023	Mattias Järvinen
2023-	Marja Nuottajärvi

YVA ry on antanut 29 lausuntoa seuraavista asiakirjoista:

- Ehdotus hallituksen esitykseksi ympäristövaikutusten arviointimenettelyn koskevan lain muuttamisesta, 2005
- Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä koskeva asetusehdotus, 2006
- Valtiovarainministeriön työryhmän väliraportti koskien säädösten vaikutusarvioinnin asiantuntijapalveluita, 2007
- Valtiovarainministeriön työryhmän loppuraportti koskien säädösten vaikutusarvioinnin asiantuntijapalveluita, 2007
- Kulttuuriympäristö ja ympäristövaikutusten arviointi —oppaan luonnos, 2007
- Kaupan sijainnin ohjauksen arviointityöryhmän ehdotus, 2009
- Ehdotus MRL:n muutoksesta vähittäiskauppaa koskien, 2010
- YVA-lain toimivuusarvioinnin raportti, 2010
- Työryhmän ehdotus tuulivoimarakentamisen ohjeistukseksi, 2011
- Espoon sopimukseen liittyvät YVA- ja SOVA-lain muutokset, 2012
- Tuulivoimarakentamisen suunnitteluopas, 2012
- YVA-direktiivimuutoksen alustavat kommentit, 2012
- Espoon sopimuksen liittyvät YVA-direktiivin muutokset, 2013
- Sova-asetuksen 1 §:n muuttaminen, 2015
- Hallituksen esitys maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta, 2015
- Työryhmän ehdotus laiksi ympäristövaikutusten arviointimenettelystä ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta, 2016
- Luonnos hallituksen esitykseksi maankäyttö- ja rakennuslain sekä -asetuksen muuttamisesta, 2016
- Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi ympäristövaikutusten arviointimenettelystä ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta, 2016
- Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta, laiksi ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi, 2018
- Lakiehdotus uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista menettelyistä, 2019

- Hallituksen esitys laeiksi ympäristöministeriön hallinnonalan eräiden julkisia kuulutuksia koskevien säännösten muuttamisesta, 2019
- Yva ry:n vastaus GeoForum-kysymyksiin (19.8.2019, Juha Saarentaus)
- Laki uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista menettelyistä, 2020
- Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi ympäristövaikutusten arviointimenettelyistä annetun lain ja maa-aineslain muuttamisesta, 2021
- Kaavoitus- ja rakennuslakiehdotus, 2022
- Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi eräiden Euroopan laajuisen liikenneverkon hankkeiden lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista menettelyistä ja laiksi liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain muuttamiseksi, 2022
- Ehdotus kulttuuriympäristöstrategiaksi, 2022
- Hallituksen esitysluonnos eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi, 2024
- Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa sekä eräksi muiksi siihen liittyviksi laeiksi, 2024

8 webinaaria

- Biodiversiteetti ja kompensatio, 19.5.2021
- Rahoittajien vastuullisuusvaatimukset, EU:n kestävän rahoituksen taksonomia ja NIB:n ja NEFCO:n toiminta ja suunnitelmat taksonomian suhteen, Ympäristö- ja yhteiskuntavastuu malminetsintäyhtiön näkökulmasta, 30.9.2021
- YVA-hankkeiden vaikutukset vesimuodostumille, 15.12.2021
- Sosiaalisten vaikutusten arviointi suomalaisen YVA:n ja kansainvälisten rahoituslaitosten näkökulmasta, 3.5.2022
- Challenges in participation in EIAs; A comparison of experiences from Finland and Estonia, 30.11.2022
- Vesienhoidon ympäristötavoitteiden huomiointi YVAssa, 11.4.2023
- YVA-raati: Voisiko YVA olla lähestyttävämpi ja kevyempi, tinkimättä laadusta? 23.11.2023
- YVA-raati: Yhteisvaikutusten arviointi tuulivoimahankkeissa — kenelle se kuuluu? 7.5.2024

48 Impakti-lehteä tai uutiskirjettä vuosina 1995-2024.

Nyt ruudullasi oleva Impakti on järjestyksessään **49.**

21 retkeä ja opintomatkaa

- Opintomatka Tukholmaan 26.-28.8.1996
- Syysretki Tallinnaan 6.11.1998
- Opintoretki Saarenmaalle 7.-10.6.2001
- Opintomatka Ahvenanmaalle 29.-31.8.2003
- Opintomatka Tukholmaan 1.-3.9.2005
- Opintomatka Viroon 28.-30.9.2006
- Opintomatka Raumalle 12.-13.9.2008
- Opintoretki Vuosaaren satamaan 2009
- Opintomatka Hollantiin 23.-26.9.2010
- Kesäretki Mikkeliin 26.-27.8.2011
- Opintomatka Pietariin 6.-10.6.2012
- Opintoretki Otaniemen ydinreaktorille 2014
- Opintoretki Poriin 28.-29.8.2015
- Opintomatka Brysseliin 18.-20.2.2016
- Opintoretki Länsimetroon 31.3.2017
- Kesäretki Vallisaareen 16.8.2017
- Opintomatka Göteborgiin 25.-27.5.2018
- Opintoretki Inkooseen 22.3.2019
- Kesäretki Isosaareen 24.8.2019
- Pikkujoulu Tallinnassa Viron YVA ry:n vieraana 30.11.2019
- Opintomatka Lappiin ja Pohjois-Norjaan 13.-17.9.2023

YVAn kehityskaari ja näkymät

Kirjoittaja: Ismo Pölönen, ympäristöoikeuden professori, Itä-Suomen yliopisto

Ismo Pölönen pitämässä key note -luentoa YVA-päivänä 21.3.2024.

Tämän kirjoituksen tavoitteena on esittää pähkinänkuoressa ympäristövaikutusten arvioinnin (YVA) historia ja arvioida tulevaisuuden näkymiä erityisesti Suomen YVA-järjestelmän näkökulmasta. Suomalainen järjestelmä on kehitetty, useiden muiden ympäristöpolitiikan instrumenttien tapaan, pitkälti kansainvälisten mallien ja ylikansallisten velvoitteiden pohjalta. Ympäristövaikutusten arvioinnin juuret ovat Yhdysvalloissa. Vuonna 1970 voimaan tulleen NEPA:n (National Environmental Policy Act) tavoitteena oli vastata kokonaisvaltaisesti ympäristöongelmiin, ja sovitaa yhteen taloudellisia, sosiaalisia sekä ekologisia intressejä. YVA on siis kehitetty jo alun alkaen kokonaisvaltaiseksi työkaluksi kestävä kehityksen haasteisiin vastaamiseksi.

Yhdysvalloista YVA levisi nopeasti useisiin muihin maihin (esim. Kanada 1973, Uusi-Seelanti 1974, Länsi-Saksa 1976, Ranska 1976). Suomessa ympäristövaikutusten arviointimenettelyä ja sen käyttöönoton tarvetta tarkasteltiin ensimmäistä kertaa kokonaisvaltaisesti vuonna 1982 julkaistussa komiteanmietinnössä (KM 1982:46). Vaikka YVA-

menettelyn käyttöönoton tarve oli komiteanmietinnössä ja useissa siitä annettujen lausunnoissa tunnistettu, YVA-lainsäädännön laatimisprosessia ei aloitettu vielä 1980-luvulla. Lainvalmistelun käynnistymisen kannalta ratkaisevana ponttimena olivat ylikansalliset velvoitteet.

YVA-direktiivi (85/337/ETY) annettiin Euroopan yhteisössä 80-luvun puolivälissä. Sitä voidaan pitää yhtenä keskeisistä suunnanmuuttajista Euroopan yhteisön ympäristöpolitiikassa. YVA-direktiivi oli ensimmäinen Euroopan yhteisön ympäristödirektiivi, jossa säädettiin kansalaisten ennakkollisista osallistumismahdollisuuksista ja siinä irtaannuttiin aikaisemman ympäristölainsäädännön sektoraalisuudesta ympäristövaikutusten kokonaisvaltaista arvioimista painottaen. Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen (ETA-sopimus) nojalla YVA-direktiivi koski Suomea jo ennen EU:n jäsenyyttä (1995). YVA-direktiivin lisäksi YK:n Euroopan talouskomitean piirissä valmisteltu, Espoossa vuonna 1991 allekirjoitettu yleissopimus valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista edellytti YVA-järjestelmän kehittämistä Suomessa.

YVA-menettelyn käyttöönotto oli kansallisesti merkittävä muutos suurten hankkeiden vaikutusten kokonaisvaltaisen ja varhaisen arvioimisen sekä eri osapuolten ennakkollisten osallistumismahdollisuuksien kannalta. Ennen lain voimaantuloa ympäristövaikutuksia selvitettiin Suomessa sektorikohtaisissa lupamenettelyissä. Näissä menettelyissä arviointi kuitenkin kohdistui vain tiettyihin ympäristön osa-alueisiin eikä se sisältänyt hankkeiden toteuttamisvaihtoehtojen laajaa tarkastelua. Ympäristöarvioinnit eivät olleet YVA-menettelyyn rinnastettavia myöskään niiden myöhäisen ajankohdan vuoksi. Lisäksi ympäristöön merkittävästi vaikuttavia hankkeita saatettiin toteuttaa kuulematta niitä, joiden oloihin tai etuihin hanke saattoi vaikuttaa. YVA-lainsäädäntöä pidettiinkin yhtenä tärkeimmistä 1990-luvun ympäristölakiuudistuksista.

Suomen YVA-lainsäädäntöön on tehty sen voimassaoloaikana useita uudistuksia, mutta pääperiaatteet ovat säilyneet samoina. Esimerkiksi YVA-lainsäädäntöön v. 1999 tehdyissä muutoksissa hankeluetteloon lisättiin uusia hankkeita ja YVA-asetukseen sisällytettiin lista niistä kriteereistä,

joiden pohjalta arviointivelvollisuutta tuli arvioida yksittäistapauksissa. Vuoden 2006 lakiuudistuksen myötä toimivalta päättää arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksissa siirtyi ympäristöministeriöltä alueellisille ympäristökeskuksille (sittemmin ELY-keskuksille). Aikaisempaan nähden uutta oli myös se, että päätös menettelyn soveltamistarpeesta säädettiin tehtäväksi myös silloin, kun harkinnassa päädytään menettelyn soveltamatta jättämiseen.

Suomalaisen YVAn historiassa vuoden 2017 YVA-lainsäädännön kokonaisuudistusta voidaan pitää merkittävimpana muutoksena. Uudistusta edelsi YVA-direktiiviin vuonna 2014 tehdyt muutokset. Suomessa YVA-direktiivin muutosdirektiivin täytäntöönpano yhdistyi kansallisiin tavoitteisiin yhdenmääntä ja nopeuttaa ympäristömenettelyjä. Kansalliset sujuvoittamistavoitteet merkitsivät osaltaan EU-oikeuden vähimmäisvaatimuksista riippumattomia uudistuksia muun muassa kaavoituksen ja YVA:n yhdistämisen, ennakkoneuvottelun ja arviointiselostuksen laajuusvaatimuksia ohjaavan merkittävyyskynnyksen osalta. Vuoden 2017 uudistuksen merkittävin muutos koski perustelua päätelmää ja velvollisuutta sen ajantasaisuuden varmistamiseen. Aikaisemmin yhteysviranomaiselle ei ollut annettu nimenomaista tehtävää tehdä itse päätelmiä hankkeen ympäristövaikutuksista ja haittojen ehkäisymahdollisuuksista, vaan ne kuvattiin systemaattisesti lain sanamuotoon perustuen vain hankkeesta vastaavan laatimassa arviointiselostuksessa. Lisäksi lupavaiheessa ei arvioitu systemaattisesti vaikutusten arviointien ajantasaisuutta YVA-lainsäädännön näkökulmasta. Vuoden 2017 uudistuksen myötä YVAn keskeiset tulokset kootaan säännönmukaisesti perusteltuun päätelmään arviointiselostuksen, YVA-menettelyyn osallistuneiden tuottaman tiedon ja viranomaisen itsensä tekemän arvioinnin pohjalta. Päätelmä on tarvittaessa ajantasaitettava lupavaiheessa. Huomionarvoista on, että uudistuksessa säilytettiin useita kansallisen järjestelmän elementtejä, jotka eivät sisälly YVA-direktiivin vähimmäisvaatimusten piiriin. Näihin kuuluu säännönmukainen arviointiohjelmavaihe, YVA-yhteysviranomaisjärjestelmä sekä laaja ympäristövaikutus-käsite. Myös YVA-menettelyn varhainen toteuttaminen, pääsääntöisesti lupamenettelyihin nähden erillisenä, säilyi kansallisen järjestelmämme erityispiirteinä.

YVA on niin Suomessa kuin muualla alati muutostilassa. Viimeisimmät uudistustarpeet johtuvat yhtäältä EU-oikeuden kehittymisestä vaikutusten

arviointien ja osallistumismenettelyjen integrointi- ja nopeuttamisvelvoitteita korostavaan suuntaan. Erityisesti uusiutuvan energian hankkeiden osalta uudistunut EU-oikeus (RED III -direktiivi, 2023) asettaa tarpeita YVA-sääntelyn muutoksille. RED III -direktiivin täytäntöönpanon myötä YVA-vaatimukset tulevat vaihtelevaan enmistä enemmän hanketyypeittäin ja alueittain. Louhinta-, jalostus- ja kierrätys Hankkeissa on puolestaan jatkossa otettava huomioon kriittisten raaka-aineiden asetuksen (CRMA, 2024) vaatimukset muun muassa arviointi- ja lupaprosessien nopeuttamiselle ja integroimiselle.

Toisaalta YVA-menettelyyn kohdistuu myös kansallisia sujuvoittamistarpeita, jotka kytkeytyvät osaltaan valtion aluehallinnon uudistuksesta seuraaviin organisatorisiin muutoksiin. Kansalliset muutospaineet kohdistuvat erityisesti YVA:n ja lupamenettelyjen yhteensovittamiseen sekä arviointiasiakirjojen sisältövaatimuksiin (laajuus ja yksityiskohtaisuus). Vuosien saatossa YVA-asiakirjojen laajuus ja yksityiskohtaisuus ovat lisääntyneet. Menettelyjen kestossa on ollut vuosittaista vaihtelua. Vuonna 2022 päättyneissä menettelyissä YVA-menettelyn keston mediaani oli 17,0 kuukautta (v. 2021: 12,7 kuukautta, v. 2020: 11,7 kuukautta). Myös YVA-menettelyjen määrä on ollut ajoittain huolenaiheena, mutta siihen ei ole juurikaan mahdollista kansallisesti puuttua kynnystä nostavasti. Arvioinnin soveltamiskynnys on ollut Suomessa, niin ensiasteessa (hallinnossa) kuin tuomioistuimissa, aina korkealla. Arviointien määrä on vuosien saatossa kasvanut, mutta se on edelleen verrattain pieni. Vuosina 2020–2022 YVA-menettelyjä tuli vireille keskimäärin 57,3 kpl vuodessa. Arviointien määrän nousu selittyy pääasiassa suurien tuulivoimahankkeiden määrän lisääntymisellä.

Vaikka suomalainen YVA tulee uudistumaan useilta osin lähiaikoina, merkittäviä rakenteellisia uudistuksia ei ole kuitenkaan näköpiirissä. YVA-menettelyn osalta Petteri Orpon hallitusohjelma ei sisällä viittauksia olennaisiin rakenteellisiin muutoksiin. YVA-selostuksen ja lupahakemuksen yhteiskuulemisten laajentamiset, viranomaisyhteistyön tiivistäminen ja muut esillä olleet kehittämistoimet eivät muuta kansallisen YVA-lainsäädäntömme keskeisiä lähtökohtia, kuten YVA:n ja lupamenettelyjen pääasiallista erillisyyttä. Esillä olleet sujuvoittamistoimet vaikuttavat ennalta-arvioiden haluttuun suuntaan, mutta vaikutusten merkittävyys on toinen kysymys.

Kehittämisvaihtoehtona on ollut YVA:n ja lupamenettelyjen syvällisempi integrointi ja vaihtoehtotarkasteluvelvoitteen uudistaminen lähemmäksi direktiivin vähimmäisvaatimuksia. EU-oikeus mahdollistaa YVA-viranomaistehtävien integroimisen saman viranomaisen hoidettavaksi, joka vastaa lupien myöntämisestä ja niiden valvonnasta (osittain tai kokonaan). Tätä potentiaalia ei olla näillä näkymin hyödyntämässä. YVA-direktiivin systematiikassa lähtökohtana on ollut sen säätämisestä alkaen vaikutusten arvioinnin integrointi ensisijaisesti lupamenettelyyn, mutta Suomessa täytäntöönpanotavaksi valittiin 1990-luvulla ympäristöhallintaa ja -hallintoa fragmentoiva malli, jossa YVA tehdään lupamenettelyihin nähden erillisenä ja siitä vastaa eri viranomainen kuin lupaviranomainen. Kaikki YVA-lainsäädännön muutokset on tehty sittemmin tämän perusratkaisun pohjalta.

Kokonaisuutena suomalaisen YVA:n perusteiden voidaan kuitenkin katsoa olevan hyvässä kunnossa ja useat vuoden 1994 YVA-lain perusratkaisut ovat kestäneet hyvin aikaa. Näihin kuuluu korkea soveltamiskynnys, laaja ympäristövaikutuskäsite ja pakollinen arviointiohjelma-vaihe sekä eri osapuolten varhaiseen vuorovaikutukseen ohjaavat rakenteet. YVA-menettely on vakiinnuttanut asemansa yhtenä keskeisimmistä suurten ympäristönkäyttöhankkeiden ympäristöhallinnan keinoista, eikä se ole menettämässä merkitystään. Tavoiteltu vihreä siirtymä, ekologisesti mahdollisimman kestävä ja oikeudenmukaisena, edellyttää YVA-ajattelun entistä laajempaa soveltamista: ympäristövaikutusten ja sosiaalisten vaikutusten kokonaisvaltaista arviointia ja hallintaa sekä moniäänistä suunnittelua.

Yhdistyksen hallitus esittäytyy

Kirjoittaja: Titta Makkonen, ympäristöasiantuntija, FCG. Impaktin toimitus.

Impakti ei ole pitkään aikaan esitellyt tarkemmin YVA ry:n hallituksen jäseniä, joten yhdistyksen 30. toimintavuoden ja jäsenlehden juhlanumeron kunniaksi päätimme korjata tilanteen. Hallituksen jäsenille luotiin oma kysymyspatteristo, jonka kautta kukin tulee nyt lukijalle hieman tutummaksi.

Olen **Marja Nuottajärvi**, YVA ry:n tämänhetkinen puheenjohtaja. Asun Pirkanmaalla, Kangasalan Huutijärvellä ja kotoisin olen Kangasalan naapurikaupungista Orivedeltä. Valmisuin FM biologiksi Jyväskylän yliopistosta vuonna 2000.

Työskentelen tätä tekstiä kirjoittaessani vielä ylitarkastajana YVA-yhteysviranomaisen tehtävissä Varsinais-Suomen ELY-keskuksessa, ja 23.9.2024 alkaen työskentelen vanhempana asiantuntijana YVA-tehtävissä Fingrid Oyj:ssä. Aiempi työura sisältää kuntapesitejä ja parinkymmenen vuoden rupeaman konsulttiyhtiö Suunnittelukeskus Oy -> FCG:n palveluksessa. Olen toiminut aktiivina YVA ry:ssä noin nelisen vuotta, ja puheenjohtajana nyt toista vuotta. Yhdistyksen järjestämille YVA-päiville olen osallistunut useita kertoja viimeisten reilun 20 vuoden aikana. YVA ry:n hallituksessa oli minulle

useita tuttuja, joten tulin pyydytyksi mukaan ja valituksi väistyvän puheenjohtajan tilalle. Ns. maakunnista toimintaan mukaan tulo korona-aikana oli luontevaa, kun kaikki toiminta tapahtui etäyhteyksien varassa. Etäkokoukset ovat pysyneet käytäntönä, mikä mahdollistaa hallituslaisten maantieteellisen hajonnan eri puolille Suomea.

Minua motivoi tekemisen monipuolisuus ja se vilpitön innostus, mikä hallituksessa kokouksissa ja toiminnassa on kantavana voimana. Myös hallituksen toimintatapa motivoi suuresti eli toiminnassa on mukana hallitusjäsenten lisäksi useita aktiiveja hoitamassa tehtäviä oman kiinnostuksensa ja ehtimisensä mukaan. Vastuita siis päästään joustavasti jakamaan ja koska mukana on laajalla kattauksella YVA-pöydän eri puolten toimijoita, näkökulmat pysyvät monipuolisina. Tavoitteena on tämän innostuksen ja monipuolisuuden ylläpito jatkossakin sekä uusien aktiivien mukaan saaminen esimerkiksi opiskelijajäsenten keskuudesta. Yhdistyksen syksyn 2023 opintomatka saamelaisalueelle Suomessa ja käynti Norjan Pykeijässä ja Kirkkoniemessä oli sekä mahtava elämys että ammatillista ymmärrystä laajentava

reissu. Myös 30-vuotisjuhlavuoden YVA-päivä illallisineen oli kerrassaan hieno kokemus!

Vapaa-ajalla luontoretkeilen perheen kanssa, kalastan ja kerään luonnon antimia sesongin mukaan. Ja perustamani pihaniityn parissa on loputtomasti näprättävää! Minulla on myös muutamia liikuntaharrastuksia, joihin tartun vaihtelevasti ajan salliessa; viime aikoina olen käyttänyt aikaa eniten avovesiuinnin, kiipeilyn ja melonnan parissa. Talvella on sitten aika ottaa esimerkiksi sukset tai jopa jääkiipeilyvarusteet esiin. Ja tietenkin tämän kaiken ohella sopivalla annostuksella YVA ry:n toimintaa.

YVA-lain hanketyypeistä olisi erittäin mielenkiintoista olla yksittäistapausharkinnan kautta YVA-menettelyyn päätnyt laajamittainen ennennäkemätön luonnon ennallistamishanke, jolla on katsottu voivan olla merkittäviä ympäristövaikutuksia mm. kaikenlaisten rakennelmien pois purkamisen ja vesitalouden ennallistamistoimien myötä. Tämä siksi, että YVA voisi mainiosti toimia tällaisenkin hankkeen suunnitteluvälineenä!

Olen **Titta Makkonen**, biologi Jyväskylästä. YVA ry:n hallituksessa toimin pitkään sihteerinä, ja tällä hetkellä kuulun Impaktin toimittajakuntaan. Työskentelen FCGllä ympäristöasiantuntijana.

Pääsin yhdistyksen hallitukseen sattumalta vuonna 2018 ollessani vielä opiskelija. Osallistuin YVA-päivään vapaapaikkalaisena, ja ympäristöministeriön korkeakouluharjoittelusta tuttu Karvisen Päivi kiskaisi minut ovelta mukaan vuosikokoukseen, jossa tulin valituksi sihteeriksi. Toimintaan yhdistyksessä on nämä vuodet motivoinut mahdollisuus verkostoitumiseen ja oppimiseen YVA-skenen konkareilta. Nykyinen työpaikkani on näiden verkostojen ansiota. Olisi mukavaa saada yhdistystoimintaan mukaan muitakin nuoria alalla toimivia tai alasta kiinnostuneita. Mieleenpainuvuinen muisto YVA ry:n toiminnasta on Lapin reissu vuodelta 2023, toivottavasti saadaan tällaisia matkoja järjestettyä vielä tulevaisuudessakin.

Harrastan pihapuuhia kotona ja mökillä yhdessä 3-vuotiaan kanssa. Painonnostotreeneit pari kertaa viikossa ovat lääkettä yvien laatimisen aiheuttamalle näyttöpäätekyttyrälle. Vaikka YVA-laki ei vielä tunnista aurinkovoimahankkeita, kuvaa tämä hanketyyppi itseäni parhaiten. Saan voimaa kesästä ja valosta, sen sijaan joulukuussa akut meinaa olla loppu.

Olen **Timo Huhtinen**.

Vastuualueeni Yva ry:n hallituksessa on taloudenhoitaja ja jäsenrekisterin ylläpitäjä. Asun Helsingissä ja työnantajani on Sitowise. Työskentelen siellä Kaupunkisuunnitteluosastolla ja vedän siellä Kaupunki ja ympäristö -tiimiä, joka tekee ei-urbaanien alueiden asemakaavoja, yleiskaavoja sekä erityisesti tuulivoima- ja solarhankkeiden osayleiskaavoja ja YVA-menettelyjä.

Olen Yva ry:n perustajajäsen vuodelta 1994, joten olen ollut mukana toiminnassa yhdistyksen perustamisesta lähtien. Olen ollut jatkuvasti yhdistyksen aktiivinen toimija ja hoitanut yhdistyksen hallintoon liittyviä tehtäviä. Hallituksen jäseneksi tulin valituksi tänä vuonna, jotta saatiin hallituksen jäseniä sääntöjen mahdollistama enimmäismäärä. Erityisesti pyrin varmistamaan yhdistyksen hallinnon ja taloushallinnon toimivuuden. Lisäksi haluan edistää YVA-menettelyn kehittämistä niin, että päästäisiin tiiviimpiin ja helppolukuisempiin YVA-asiakirjoihin. Mieleenpainuvimmat hetket yhdistyksen toiminnassa ovat ehkäpä vuoden 1994 perustamiskokous sekä yhdistyksen järjestämät opintomatkat vuosien saatossa.

Suoritin 2023-2024 Suomen tanssiopettajaliiton tanssinopettajan tutkinnon (lajeina boogie woogie, lindy hop, balboa, fusku bugg ja rockabilly). Valmennan, harjoittelen ja kilpailen tanssiseura Cometsissa ja olen myös seuran hallituksessa. Eli harrastukset pyörivät tällä hetkellä tanssin ympärillä. Jos olisin YVA-lain mukainen hanketyyppi, olisin tuulivoimahanke, koska niiden kautta pystyy hillitsemään ilmastomuutosta ja pelastamaan maailmaa, vaikka viranomaisien ja osallisten palautteen perusteella tuntuu siltä, että olisi pahantekijä, joka on tuhoamassa luontoa ja vaikeuttamassa ihmisten elämää.

Olen **Niina Pirttiniemi** ja asun Vaasassa. Olen Myrsky Energia Oy:n palveluksessa hankekehityspäällikkönä ja YVA-erityisasiantuntijana. Olen ollut mukana YVA ry:n toiminnassa vuodesta 2018 lähtien. Päädyin mukaan yhdistyksen hallitukseen, kun minua pyydettiin mukaan YVA-päivän yhteydessä ja yhdistyksen toiminta kiinnosti kovasti.

Hallitustoimintaan motivoi mahdollisuus vaihtaa näkemyksiä YVA-menettelyyn liittyvistä haasteista ja kehittämistarpeista sekä tietty erilaisten yhdistyksen tapahtumien suunnittelussa auttaminen mahdollisuuksien mukaan. Yhdistyksen keskeisimpänä tavoitteena pidän mahdollisuutta tarjota jäsenille ja muille aiheesta kiinnostuneille uusia tietoja YVasta ja erilaisista hanketyypeistä. Mieleenpainuvuinen hetki YVA ry:n toiminnassa on ollut juhlavuoden erittäin onnistunut YVA-päivä.

Vapaa-aikani kuluu lapsiperheen arjen pyörittämisessä ja koiran kanssa lenkkeillessä. Jos olisin YVA-lain mukainen hanketyyppi, olisin neli- tai useampikaistaisen, vähintään 10 kilometrin pituisen yhtäjaksoisen uuden tien rakentaminen. Työhön liittyvien asioiden sekä vapaa-aikaan/arkeen liittyvien asioiden hoitaminen muistuttaa välillä monikaistaisen tieosuuden suunnittelua, rakentamista, tiellä ajelua ja kaistalta toiselle poukkoilua. Tämä vaatii hyvää ja osallistavaa ennakoivaa suunnittelua sekä monenlaisten asioiden ja vaikutusten huomioimista 😊

Olen **Tiina Vikman**, YVA ry:ssä vuodesta 2021 häärennyt aktiivi. Tällä hetkellä toimin Impaktin päätoimittajana ja yhdessä Jatan kanssa webinaarien järkkäilijänä. Asun nykyisin Helsingissä ja työelämässä toimin

uusiutuvan energian parissa hankekehityspäällikkönä wpd Suomi Oy:llä. Maatuulivoima on työni keskiössä, mutta työnkuvaan on tullut hiljakseen myös vähän aurinkovoimaa. Ennen tuulivoimalaa työskentelin viisi vuotta kuntasektorilla ilmasto- ja kiertotalousasioiden parissa. YVA ry:n

toimintaan päädyin oman työyhteisöni kautta. Esihenkilöni Mattias suositteli yhdistystä kovasti ja päädyin hakeutumaan mukaan. Nyt olen ollut kuin huomaamattani yhdistysaktiivina monta vuotta.

Toivon, että yhdistys on jatkossakin näkyvästi mukana YVA-menettelyn sujuvoittamisessa ja huolehtimassa siitä, että YVA:t ovat laadukkaita ja keskittyvät olennaiseen. Toivon myös, että yhdistys tekee tulevaisuudessa opiskelijayhteistyötä, sillä YVA-asioiden pariin tarvitaan lisää työvoimaa ja osajia. Tulen mukaan yhdistyksen toimintaan korona-aikana, joten liveinä järjestetyt YVA-päivät vuonna 2023 ja 2024 ovat olleet erityisen ilahduttavia, kun olen vihdoin tavannut yhdistyskollegoita ihan kasvotusten. 30-vuotisjuhla hauskoine ja koskettavine ohjelmineen oli myös mieleenpainuva.

Vapaa-ajallani käyn mm. ryhmäliikunnoissa ja viettän aikaa saaristoluonnossa. Taapero ja labradorinnoutaja huolehtivat siitä, että vapaa-aika on vauhdikasta. YVA-lain mukaisista hanketyypeistä olisin sattuneesta syystä (maa)tuulivoimahanke. Lisätään siihen vielä ripaus aurinkovoimaa mukaan, vaikkei sitä YVA-hankeluettelosta vielä löydykään.

Olen **Maarit Korhonen** ja yhdistyksessä mukana YVA-päivän toimikunnassa. Asustan Helsingissä ja töitä teen AFRY Finland Oy:ssä konsulttina, projektipäällikkönä ja johtavana asiantuntijana.

Tulen mukaan YVA ry:n toimintaan huhtikuussa 2021. Kun kerroin kiinnostuksesta tulla mukaan yhdistyksen toimintaan, niin heti tarjottiin mahdollisuutta tulla mukaan hallitukseen. Ja mikäs sen parempi kuin heti hypätä tuntemattomaan! Yhdessä tekeminen motivoi minua toimimaan hallituksessa. Meillä on hyvä porukka tekemässä töitä yhdistykselle. Samalla saa kuulla ja oppia lisää erilaisista asioista. Toivoisin yhdistykselle vielä enemmän näkyvyyttä, olemmekaan olleet jo 30 vuotta toiminnassa. Mieleenpainuvuinen hetki yhdistyksen toiminnassa on ollut Lapin ekskursion syksyllä 2023.

Vapaa-ajalla tanssahtelen Afrostyles ja dancehall-rytmien tahdissa, nautiskelen koiriemme seurasta ja kotoilen. Jos olisin YVA-lain mukainen hanketyyppi, olisin hanke, joka on YVA-tarveharkinnan perusteella todettu YVAttavaksi.

Olen **Elina Piekola** ja vastaan YVA ry:n sosiaalisesta mediasta. Asun Espoossa ja työskentelen Valorem Energies Finland Oy:llä tuulitiimin vetäjänä ja vanhempana projektipäällikkönä.

YVA ry:n toimintaan olen tutustunut YVA-päivien myötä ja viime syksyllä järjestetyn opintomatkan myötä. Opintomatka Pohjois-Suomeen ja Norjaan oli mielenpainuva ja unohtumaton. Matkan aikana tutustuin YVA ry:n jäseniin ja päätin hakea mukaan hallitustoimintaan. YVA ry:ltä toivoin tapahtumia, jotka yhdistävät eri alojen asiantuntijoita. Itse toiminnassa minua motivoi YVA ry:n jäsenet ja mielenkiintoiset aiheet. Vapaa-ajalla harrastan liikuntaa eri muodoissa. Hanketyypiltäni olisin tietenkin tuulivoimahanke, arvaatte kyllä miksi 😊

Olen **Kirsi Koivunen** ja toimin tämän kauden YVA ry:n sihteerinä. Olen ensimmäistä kautta mukana YVA ry:ssä, vaikka YVA-menettelyiden kanssa olen työskennellyt jo noin 15 vuotta.

Työskentelen Gasgridillä lupa- ja maankäyttötöimin vetäjänä ja pääasiallinen tehtävämme on vastata suunnitteilla olevan vetyinfrastruktuurin YVA- ja lupamenettelyistä ja maankäytöstä.

Aiemmin olen työskennellyt 6 vuotta tuuli- ja aurinkovoimahankkeiden hankekehityksen parissa

ja sitä ennen noin 10 vuotta energia- ja ympäristökonsulttina, muun muassa YVA-menettelyiden parissa. Koulutukseltani olen ympäristötekniikan diplomi-insinööri Lappeenrannasta. Vapaa-ajalla tykkään ulkoilla ja urheilla sekä viettää aikaa 4-vuotiaan tyttäreemme ja koiramme kanssa.

Olen **Jatta Salmi** ja toimin hallituksessa webinaarivastaavana yhdessä Tiinan kanssa ja olen myös osallistunut YVA-päivien järjestelyyn. Olen töissä AFRY Finland Oy:ssä YVA-projektipäällikkönä ja ympäristöasiantuntijana. Olen ollut YVA ry:n jäsen vasta vajaan kolme vuotta eli koko sen ajan, jonka olen ylipäättään työskennellyt YVAN parissa. Nyt olen jo toista kautta mukana hallituksessa. Osallistuin yhdistyksen pikkujouluihin vuonna 2022 ja siellä keskusteluissa kävi ilmi, että hallitukseen otetaan mielellään uusia aktiiveja mukaan. Kerroin olevani kiinnostunut, joten heti seuraavassa vuosikokouksessa minut sitten valittiinkin mukaan hallituksen toimintaan.

Yhdistyksen hallitus on näköalapaikka koko YVA-alan toimintaan ja ajankohtaisiin asioihin. Siellä, samoin kuin yhdistyksen kaikessa muussakin toiminnassa ja tapahtumissa myös tutustuu kivoihin ihmisiin ja saa uusia näkökulmia omiinkin työasioihin. Voin kyllä lämpimästi suositella tätä kaikille! Tähän mennessä mieleenpainuvinta ovat olleet tämän vuoden YVA-päivät ja 30-vuotisjuhlat. Niitä oli kiva olla sekä järjestämässä että osallistumassa juhlintaan.

Harrastan puutarhailijana ja partiota. Partion aloitin omien lasteni myötä vasta aikuisena, mutta siitä on tullut itselle rakas harrastus. Tänäkin vuonna olen yöpynyt teltassa ja riippumattossa useampina öinä partioretkien ansiosta ja käynyt sellaisissa retkikohteissa, joihin ei muuten olisi tullut lähdettyä. Hanketyypeistä olisin ehdottomasti maatuulivoimahanke. Niitä on ollut omalla työpöydällä jo sen verran monta, että ne ovat minulle kaikkein tutuin hanketyyppi.

Yhteisvaikutusten arviointi tuulivoimahankkeissa – kenelle se kuuluu?

Kirjoittaja: Tiina Vikman, hankekehityspäällikkö, wpd Suomi Oy. Impaktin toimitus.

Juttu on kirjoitettu YVA ry:n 7.5.2024 järjestämän webinaarin ja paneelikeskustelu YVA-raadin pohjalta. YVA-raati on webinaarisarja, jossa YVA-maailmaa puhuttavia kysymyksiä käsitellään näpakassa paneelikeskustelussa. Tämänkertaiseen webinaariin osallistui ennätysmäärä jäseniä ja muita kiinnostuneita – ennakoilmoittautuneita tapahtumaan oli yli sata.

Panelisteina ja raadin jäsenenä tähän webinaariin osallistui neljä tuulivoimaan perehtynyttä YVA-osaajaa: ympäristöasiantuntija Anne Savola Satakuntaliitosta, johtava asiantuntija Elina Venetjoki Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksesta, vanhempi konsultti ja ryhmäpäällikkö Saara-Kaisa Konttori Sitowiselta sekä hankekehityspäällikkö Ville Suorsa Myrsky Energialta. Keskustelun juontajana toimi YVA ry:n puheenjohtaja Marja Nuottajärvi. Webinaarin aluksi jokainen panelisti alusti aiheita oman roolinsa näkökulmasta.

Haasteelliset lähtökohdat yhteisvaikutusten arvioinnissa – miten sitä voisi koordinoida?

YVA-raati -webinaarisarjamme jatkui Suomessa isosti puhuttavan, mutta monilta osin avoinna olevan aihepiirin ja kysymyksenasettelun tiimoilta: Yhteisvaikutusten arviointi tuulivoimahankkeissa – kenelle se kuuluu? Tuulivoimahankkeiden äärellä toimivista jokainen osapuoli haluaa eittämättä edistää kestävästä tuulivoimarakentamisesta ja YVA on tässä tärkeä suunnitteluväline, mutta miten tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutusten arviointia voitaisiin kehittää johdonmukaisemmin?

Panelisteista ensimmäisenä puheenvuoroa piti Anne Savola Satakuntaliitosta. Savola kuvasi maakuntakaavan roolia tuulivoimahankkeiden nopeasti kasvavan määrän näkökulmasta ja totesi maakuntakaavoituksen haasteiden olevan nykyisin paljon suurempia verrattuna vuosikymmenen takaiseen tilanteeseen. Esimerkiksi Satakunnan, Pirkanmaan, Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan maakuntien rajavyöhykkeellä olevia tuulivoimahankkeita on suunnitteilla yhä tiheämmin, mikä

tuottaa aivan uudenlaisia haasteita yhteisvaikutusten arvioinnin näkökulmasta. Kenelle kuuluu vastuu yhteisvaikutusten arvioinnista esimerkiksi valtakunnallisesti ja ylimaakunnallisesti merkittävien ekologisten yhteyksien osalta? Valtakunnallisesti merkittävien ekologisten yhteyksien osalta tietoa ei ole koottuna, ja maakuntaliitot tekevät omia selvityksiä ja pyrkivät sovittamaan niitä maakuntien kesken yhteen.

Kuinka laajasti yhteisvaikutuksia tulisi arvioida, ja minkä tiedon pohjalta?

Elina Venetjoki Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksesta nosti tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutusten arvioinnista haasteina esiin hanke-YVAssa jatkuvasti eri toimijoita pohdittavia kysymyksiä, kuten esimerkiksi YVA-menettelyiden pitkäkestoisuuden ja hankkeiden vaikutusalueille sinä aikana tulevat uudet hankkeet, sekä hankkeiden vaihtelevilla nopeuksilla etenemisen. Kuinka laajasti yhteisvaikutuksia tulee lopulta arvioida? Vaikutusalueiden laajuudet vaihtelevat riippuen vaikutustyyppistä, ja tästä syystä yhteisvaikutusten arvioinnissa huomioitavien hankkeiden tarkempi määrittäminen on haastavaa. Myös alueelliset erityispiirteet, kuten alueellinen lajisto tai maastonmuodot, vaikuttavat tarkastelualueeseen.

Ihmisiin kohdistuvista vaikutuksista haasteellisina arvioitavina Venetjoki nosti esiin erityisesti hankkeiden väliin tai keskelle jäävät kyläalueet. Luontovaikutusten haasteista Venetjoki painotti muun muassa hankealueiden keskelle jääviä merkittäviä luontokohteita ja päiväpetolintujen reviirejä ja saalistusreittejä. Suurpetojen vaikutuksia on haastava arvioida, ja jos reviirille tulee useita tuulivoimahankkeita, hankaloituu arviointi entisestään – miten laajasti liikkuvien eläinten riittäviä vaellusreittejä esimerkiksi arvioidaan, ja kenen vastuulla se on?

Todelliset ja merkittävät vaikutukset keskiöön

Ville Suorsa Myrsky Energialta kysyi esityksensä alkajaisiksi, kuka yhteisvaikutusten arvioinnista lopulta vastaa. Miten ja missä vaiheessa ohjausvaikutuksen pitäisi näkyä hankkeissa? Yhteisvai-

kutusten arviointia edellytetään laajalti hankkeiden YVAssa, mutta ei ole tiedossa tarkasti miten ja millä tiedoilla arviointia voidaan tehdä. Monesti lipsutaan myös edellyttämään vaikutusten arviointia asioista, jotka eivät ole merkittäviä vaikutuksia.

Suorsa katsoi myös, että vaikka maakuntakaava voisi lähtökohdiltaan olla väline yhteisvaikutusten arviointiin, ei maakunnan tasolla tulisi tehdä liian pitkälle menevää suunnittelua, joka muutoinkin edellyttää parempaa tarkkuustasoa. Tällaisia ovat esimerkiksi hankekohtaiset lieventävät toimenpiteet, kuten voimaloiden siirrot, poistamiset tai roottorin koon pienentäminen. Vaikutusten arvioinnin tulisi myös tapahtua todellisten vaikutusten kautta. Suorsa totesikin kategoristen etäisyyksien olevan heikkoja perusteita, sillä tuulivoimahankkeiden vaikutukset kohdistuvat eri tavoin eri suuntiin.

Suorsa esitti ratkaisumahdollisuuksiksi esimerkiksi laji- ja asiakohtaisia yhteisvaikutusten arviointeja, jotka toteutettaisiin valtakunnallisella tasolla esim. Suomen ympäristökeskuksen toimesta. Tuulivoimahankkeiden ympäristössä on myös paljon muuta maankäyttöä, ja esimerkiksi metsätalouden merkitystä tulisi arvioida johdonmukaisemmin osana kokonaisuutta. Tuulivoimahankkeen yhteydessä tunnistettuja luontokohteita säästetään, mutta metsätalouden vaikutuksista luonnonympäristöön toteutuneen tuulivoimahankkeen jälkeen ei ole riittävästi tietoa. Eri-laiset vaikutustyyppit edellyttävät joka tapauksessa, riippuen vaikutustyyppistä, joko valtakunnallista, maakunnallista tai paikallista yhteisvaikutusten arviointia.

Voimaloiden näkyvyyden laajuus vai kokonaisuusmaisemakuva?

Saara-Kaisa Konttori Sitowiseltä totesi, että konsultin näkökulmasta tiedonkeruu hankkeista yhteisvaikutusten arviointia varten on haastavaa ja hankkeista on myös vaihtelevasti tietoa saatavilla. Eri maakuntien alueilta kerättävien aineistojen saatavuus on vaihtelevaa, eikä hankealueen nykyalueesta ole välttämättä helppoa löytää tietoa. Myös konsultin näkökulmasta vaikutusten tarkastelun ajankohta ja hankekartan jatkuva eläminen tuottavat haasteita.

Konttori haastoi puheenvuorossaan pohtimaan, arvioidaanko maiseman yhteisvaikutuksissa voimaloiden näkyvyyden laajuutta vai kokonaisuusmaisemakuvan muutosta. Arvioidaanko pelkästään

voimaloiden aiheuttamaa muutosta, vai Tarkastelualueen laajuus on myös hankekohtaista ja riippuu alueen topografiasta ja ympäristön maisemakuvasta. Näkemäalueanalyysien tuloksissa on usein ymmärtämisen haasteita. Esimerkiksi uloimmilla, useiden kymmenien kilometrien päässä olevilla alueilla näkyy yleisesti voimalasta vain pieni osa (esim. lapojen kärki) ja näkemäalueanalyysin tulokset saattavat täten tuottaa turhaa pelkoa asukkaiden näkökulmasta.

Kenelle vastuu yhteisvaikutusten arvioinnista kuuluu?

Alustusten jälkeen siirryttiin paneelikeskusteluun, jonka aluksi webinaarin yleisöltä kysyttiin lämmittelykysymyksenä, kuuluisiko yhteisvaikutusten arvioinnin nojata hanke-YVAan. Keskusteluun saatiin odotettu lähtökohta vastauksista: ylivoimainen valtaosa osallistujista oli sitä mieltä, että yhteisvaikutusten arvioinnin ei kuuluisi olla yksittäisten hankkeiden YVAn kontolla.

Onko yksittäisessä YVAssa mahdollon arvioida ns. kertyviä, maantieteellisesti laajoja vaikutuksia? EU:n YVA-direktiivin mukaiset kumulatiiviset vaikutukset vai Suomen YVA-laissa esiintyvä termi yhteisvaikutukset? Ovatko yhteisvaikutukset lähi-vaikutusalueen ja suunnittelualueen yhdessä aiheuttamia vaikutuksia vai laajempia kumulatiivisia vaikutuksia? Paneelissa liputettiin yhtäältä valtakunnallisen koordinoinnin puolesta, mutta nostettiin myös esiin tarve pystyä arvioimaan esimerkiksi tietyn populaation osalta todennäköisesti merkittäviä yhteisvaikutuksia yksittäisen hankkeen YVAssa. Nostettiin myös esille se, että YVA-laissa ei ole pystytty välttämättä ennakoimaan yhteisvaikutusten näin voimakasta painottumista yksittäisen hanketyypin kannalta.

Palloa valtionhallinnon suuntaan

Millä foorumilla yhteisvaikutusten arviointia tulisi kehittää eteenpäin ja tarkastella kokoavasti, jos se ei ole hanke-YVA? Paneelissa heitettiin palloa valtakunnallisten tutkimuslaitosten suuntaan ja valtionhallinnon koordinointiin. Esimerkiksi valtakunnallisista ekologisista yhteyksistä ei ole riittävästi tutkimustietoa saatavilla, jotta yhteisvaikutuksia tuulivoimahankkeista voitaisiin niiden näkökulmasta arvioida. Anne Savola nosti myös esiin, että maakuntakaavoituksen mahdollisuutta tuulivoimakaavoituksessa ei ole hyödynnetty riittävästi.

Jo toteutuksessakin olevat laaja-alaiset selvitykset yhteisvaikutuksista ovat usean panelistin sanoja lainaten auttamattomasti myöhässä. Saara-Kaisa Konttori nosti esiin myös YVAN seurantasuunnitelmat ja seurannan vaatimisen. Jos hankkeilta olisi alusta asti edellytetty seurantaa, olisi esimerkiksi yhteisvaikutusten jo hankkeiden seurannasta muodostunut tietokanta olemassa. Siten hankkeiden tarkastelu voisi olla koordinoitumpaa. YVAN seurantasuunnitelman on lain mukaan tarkoitus tarkentua ympäristöluvassa, jossa seurantamääräykset annetaan. Tuulivoimahankkeissa ympäristölupaa ei lähtökohtaisesti edellytetä, joten seuranta jää pääsääntöisesti vapaaehtoisuuden varaan.

Maisemaa ei kuulu museoida, mutta mikä on toinen ääripää?

Entä mikä on esimerkiksi valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen sietokyvyn raja tuulivoimahankkeiden suhteen? Paneelissa todettiin muun muassa, että maisema-alueet on perustettu aina omien lähtökohtien pohjalta ja siksi myös sietokyvyn rajaa olisi tarkasteltava maisemakohtaisesti. Paneelissa muistutettiin, että maisemaa ei kuulu museoida, mutta toinen ääripää on se, että esimerkiksi maiseman joka ilmansuunnassa on tuulivoimaloita. Aivan toisenlainen haaste onkin se, minkä hankkeen tulisi mahdollisesti väistyä maisemavaikutusten tieltä. Satakunnan vaihemaakuntakaavaa 1 aikoinaan laadittaessa on tehty pallopanoraamaesityksiä kansallismaisemiin ja tuulivoimaan liittyen, johon viitaten pohdittiin,

että maisemavaikutusten havainnollistaminen ei ole juuri kehittynyt YVAssa vuosien varrella. Panelistit näyttivät keskustelun aikana jakavan yhteisen näkemyksen siitä, että tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutusten arvioinnin koordinoinnille on ollut valtakunnallisella tasolla tarve vuosikausia.

Mistä resurssit yhteisvaikutusten arviointiin?

Yhteisvaikutusten arvioinnissa vahvistettaisiin panelistista riippuen esimerkiksi maakuntakaavotuksen asemaa ja tutkimuslaitosten osallistumista. Lisäksi peräänkuulutettiin selkeää ohjeistusta hanke-YVAN vaikutusten arvioinnista jo ennakoneuvotteluista lähtien (kuinka laaja alue otettava huomioon vaikutustyyppittäin, missä vaiheessa julkiseksi tulevat hankkeet otetaan huomioon yms.). Yhteisvaikutusten arviointiin tulee myös jatkuvasti uusia muuttujia muun muassa EU:n RED III -direktiivin kautta. Miten saamme resursoitua myös yhteisvaikutusten arviointiin riittävää koordinointia yhteiskunnassa, jossa vihreää siirtymää on kiihdytettävä lähivuosina huomattavasti ja yhteisvaikutusten arviointi tuulivoimahankkeiden osalta on muutoinkin jo myöhässä?

Webinaarin yleisöltä kysyttiin vielä lopuksi, mikä tai mistä toimijoista muodostettu foorumi tarvittaisiin, jotta tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutuksia pystyttäisiin arvioimaan ja kokonais kuvaa hallitsemaan paremmin. Vastaukset olivat melko yksimielisiä: Ympäristöministeriö, maakuntaliitot, ELYt, SYKE, Metsähallitus ja LUKE saivat eniten ääniä. Kuka tekee aloitteen?

Kuva 1: Webinaarin yleisö sai vastata kysymykseen, mikä tai mistä toimijoista muodostettu foorumi tarvittaisiin, jotta tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutuksia pystyttäisiin arvioimaan ja kokonais kuvaa hallitsemaan paremmin. Mitä suurempi fontti tekstillä, sitä useampi on vastanut saman.

YVA työllistää: kolme puheenjohtajaa kolmelta vuosikymmeneltä

Kirjoittaja: Erkki Ikäheimo, Impaktin toimitus.

YVA työllistää -juttusarjassa haastateltiin yhdistyksen 30-vuotisjuhlavuoden kunniaksi kolmea entistä puheenjohtajaa. YVA työllistää ja on työllistänyt heitä pitkään, jokaista eri tavalla. Jokainen haastateltava on toiminut Yva ry:n puheenjohtajana eri vuosikymmenellä/-illä. Haastattelukysymykset koskivat YVAN nykyisyyttä (vahvuudet ja heikkoudet) ja tulevaisuutta (mahdollisuudet ja uhat) sekä millainen olisi ihanne-YVA.

Yhteinen näkemys YVasta oli, että YVA-selostus on kasvanut liian laajaksi ja sisältää paljon epäoleellista vaikutusten arviointia. Tämä heikentää YVAN läpinäkyvyyttä ja vaikuttavuutta. YVA on kuitenkin hyvä konsepti ja auttaa ajoissa tehtynä kehittämään hanketta paremmaksi ja ympäristöystävällisemmäksi. Haastatteluissa nousi esille monipuolisia kehittämisajatuksia – muun muassa toivomus, että yhteysviranomaisen lausunnossa YVA-ohjelmasta olisi lista vaikutuksista, jotka eivät ole selkeästi ”todennäköisesti merkittäviä vaikutuksia” eikä niitä tarvitsisi selostusvaiheessa analysoida pidemmälle.

Timo Huhtinen

- Johtava konsultti, Sitowise Oyj
- Pitkänlinjan YVAaja - YVA-lain synnystä lähtien tehnyt ja johtanut lukuisia YVA-menettelyjä. Toimii nykyisin erityisesti uusiutuvan energian hankkeiden YVA-menettelyiden konsulttina
- Diplomi-insinööri, maanmittaus
- YVA ry:n puheenjohtaja v. 1994-1996.

YVA-ohjelmista ja YVA-selostuksista on tullut järjestettömän pitkiä asiakirjoja. Osittain syynä ovat kokemattomat kirjoittajat. Pääsyy on kuitenkin se, että yhteysviranomaisen asiantuntijat vaativat kunkin erityisalan kaikkien selvitysten tekemistä yhteysviranomaisen lausunnossa ja perustellussa päätelmässä ottamatta kantaa, tarvitaanko selvityksiä, jotta voidaan arvioida hankkeen *todennäköisesti merkittävät* vaikutukset. Näiden lisäksi - Timo jatkaa, vaaditaan tekemään myös kaikki ne samat selvitykset, jotka on aina ennenkin tehty, riippumatta siitä, onko niillä mitään merkitystä.

Loputtomien selvitysten vaatiminen ja niiden aiheuttama infoähky on YVAN uhka. Jos YVA-selostuksissa voisi keskittyä todennäköisesti merkittävien vaikutusten arviointiin, selostuksista tulisi

huomattavasti nykyistä vaikuttavampia ja helppolutuisempia.

Esimerkiksi muuttolintujen seurantaan sisältyy järjestettäviä vaatimuksia. Yhteysviranomaisen esittää luontoselvitysoppaaseen viitaten, että muuttolintuja pitää seurata 30 päivää keväällä ja 30 päivää syksyllä. Tämä vaatimus on päähähullu, koska muuton seurantaa on tehty jo vuosikausia. On hyvin tiedossa, miten muuttolinnut liikkuvat. On myös seurantatutkimuksia siitä, miten muuttolinnut käyttäytyvät jo rakennettujen tuulivoimaloiden kohdalla. Linnut yksinkertaisesti kiertävät tuulivoimalat. Lepakkoselvitykset ovat myös merkityksettömiä. Detektoreilla voidaan todistaa, että lepakoita lentelee, mutta ei niillä saa mitään

tietoa lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikoista. En tiedä, että lepakkoselvitys olisi koskaan vaikuttanut tuulivoimahankkeen suunnitelmiin - Timo esittää.

Suhtautuminen pohjavesialueisiin on myös kummallista. Ensin ELY-keskukset kielsivät tuulivoimailoiden sijoittamien pohjavesialueille. Sitten esitettiin, että teitä ei saa rakentaa pohjavesialueille. Viime aikoina on lisäksi esitetty, että pohjavesialueiden lähellekään ei saisi rakentaa tuulivoimaloita, koska nämä voivat kaatua pohjavesialueelle ja aiheuttaa siellä öljypäästön. Suuri osa Suomen tieverkosta ja kaupungeista sijaitsee kuitenkin pohjavesialueilla, ja metsäautoteitä saa vapaasti rakentaa myös pohjavesialueille.

Aurinko- ja tuulivoimahankkeissa edellytettävät pintavesiselvitykset ja arviot rakentamisen ja käytön pintavesivaikutuksista tuntuvat kummallisilta. Maarakentaminen aiheuttaa lyhytaikaista kiintoaineiden valumista sadeveden mukana, mutta jos rakennuskohdan ja vesistön välissä on vaikka muutaman sadan metrin mittainen ojasto, kiintoaineet laskeutuvat ojastoon, eikä niistä ole haittaa vesistöille. Tällaisen todistaminen niin että se kelpaisi viranomaisille, on kuitenkin hyvin työstä.

Olisihan se hienoa, jos yhteysviranomaiselta tulisi joskus sellainen lausunto YVA-ohjelmasta, jossa todetaan, että jotakin asiaa ei ole tarpeen enää enemmälti selvittää YVA-ohjelman jälkeen, koska kyseinen vaikutus ei voi olla todennäköisesti merkittävä - Timo toivoo. Nykyisenkaltaisen YVAN vahvuus on se, että YVA tehdään yleensä riittävän aikaisessa vaiheessa, jolloin se pystyy vaikuttamaan hankkeen yksityiskohtaiseen suunnitteluun.

Olisi hienoa, jos YVAa voisi käyttää sen alkuperäisen ajatuksen mukaisesti edistämään hankkeiden toteuttamista eikä vaikeuttamaan ja hidastamaan niitä. Hankkeiden edistämistä ja ympäristöasioiden huomioon ottamista ei pitäisi nähdä toisensa vastakohtina, vaan toisiaan tukevinä toimintoina. Eipä ole juurikaan näkynyt ELYn elinkeinoasioiden edistämistä hankkeiden YVA-menettelyissä.

Ihanne YVA olisi sellainen, jossa hankkeesta vastaava voisi kokea, että YVA-viranomaiset auttavat hankkeen toteuttamisessa ja osallistuvat sen pohdintaan, miten hanke olisi mahdollisimman hyvin toteuttamiskelpoinen. Tällainen olo pitäisi syntyä jo YVAN ennakkoneuvottelussa – toteaa Timo lopuksi.

Gilbert Koskela

- Projektijohtaja, Vantaan kaupunki. Vastuualueena Kivistön suuralueen kehittäminen.
- Koko uransa ajan Gilbert on ollut YVA-selvitysten kuluttaja mm. nykyisessä päätyössään Vantaan kaupungilla sekä asiantuntijana monissa muissa hankkeissa. Hän on mm. Suomen kasvukäytävä-verkoston ohjausryhmässä.
- Diplomi-insinööri, maanmittaus
- YVA ry:n puheenjohtaja v. 2007-2011.

Gilbertin mukaan YVA:n tärkein tehtävä on tuottaa tietoa päätöksentekoa varten merkittävistä ympäristö-, sosiaalisista ja yhteiskuntataloudellisista vaikutuksista, jottei hanketta toteutettaisi summanmutikassa. Toinen tärkeä tehtävä on antaa kansalaisille mahdollisuus osallistua arviointiin. Näin kansalaiset tietävät, mitä ympärillä tapahtuu, ja tämä luo uskoa tulevaisuuteen (tämä varsinkin pienessä kunnassa). YVAN voidaan katsoa olevan osa elinkeinopolitiikkaa.

Vaikka YVAN tulee tuottaa tietoa päätöksen tekoa varten, ei ole määritelty, milloin päätöksenteko alkaa. Tähän liittyen Gilbertiä askarruttaa, vanheneko YVA koskaan tai kuinka kauan YVA on voimassa, jos hankkeen toteuttaminen viivästyy,

mikä voi olla vuosiakin. Uutta tietoa voi syntyä/löytyä tässä välissä. Esimerkiksi uuden erityisesti suojellun eliölajin löytyminen hankealueelta voisi olla tällainen tieto. Paikalta tunnettu laji voi myös lakimuutoksen seurauksena tulla erityisesti suojelluksi.

Edellä mainittua ongelmaa voi lisätä se, että suojelua kaipaavan lajin tarkkaa esiintymispaikkaa ei yleensä varovaisuussyistä ilmoiteta julkisuuteen. Tällöin hanketoteuttaja, konsultti tai kansalainen ei voi reagoida tähän tietoon. Toimiminen jää viranomaisen aktiivisuuden varaan. Käytännön esimerkkinä tästä ilmiöstä voisi mainita viimeaikaisen raakkujupakan Suomussalmella (tosin tämä tapaus ei liity YVA-menettelyyn).

Nykyisen hanke-YVAn haasteena kansalaisten keskuudessa Gilbert näkee, ettei siitä voi valittaa. Tästä syystä kansalainen saattaa ihmetellä, että mitä hyötyä YVasta on. Siksi YVA pitäisi saada kiinteämmäksi osaksi lupamenettelyä. Viivästyneen hankkeen YVA saattaisi vaatia tarkistuksen ennen ympäristölupamenettelyä. Olisi hyvä, jos olisi selvyys kuinka tällaisissa edellä mainituissa tapauksissa toimitaan.

YVAssa ei pidä arvioida kaikkia vaikutuksia – vain todennäköisesti merkittävät ympäristö- ja sosiaaliset vaikutukset. ”Kun selvitys on kerran käynnissä ja sille on maksaja, niin selvitetään nyt sitten tätäkin” -ajattelu on yleistä. Tästä on seurauksena, että raportti vain kasvaa, prosessi pitkittyy ja hanke viivästyy. Jossain vaiheessa YVAa voisi olla paikallaan selkeä viranomaispäätös, että vain merkittävät vaikutukset, jotka on tunnistettu, selvitetään ja muiden vaikutusten selvittämistä ei vaadita. Pitäisikö ELYn YVA-ohjelmasta antamassa lausunnossa todeta selkeästi, mitkä on todennäköisesti merkittävät vaikutukset? Pitäisikö siitä tehdä päätös? Ongelmana tällöin on, että päätöksestä pitäisi voida valittaa. Pitäisikö lausunnon saada tästä aiheesta perustellun päätelmän kaltainen asema YVA-prosessissa, johon ELYkään enää ei voi palata edellyttämällä tehtäväksi arviointeja muista vaikutuksista?

Eräs ongelma YVAssa, jonka Gilbert näkee, on, että vaihtoehtotarkastelua vaaditaan kaikilta hankkeilta. Ulkomaiselle yritykselle, joka haluaa perustaa tuotantolaitoksen Suomeen, on monesti vain yksi paikka, joka on relevantti yritykselle työvoiman saatavuuden ja talouden näkökulmasta. ELY kuitenkin vaatii YVA-lainsäädännön vaatimuksesta vaihtoehtoja. Yritys saattaa tällöin valita vaihtoehdon muista maista kuin Suomesta, koska kokee vaatimukset ympäristövaikutusten arvioin-

nin osalta kohtuuttomina ja päätöksenteko saattaa olla hidasta ja byrokraattista. Hitaus saattaa vielä karkottaa yrityksiä Suomesta.

SOVAn Gilbert toivoisi olevan läpinäkyvämmän mukana päätöksenteossa. SOVA-lain mukaisten vaikutusten arvioinnin raportoinnissa olisi paljonkin kehittämisen varaa. Vaikutukset saatetaan raportoida puolen sivun pituisessa tekstissä, joka on liian vähän.

Ihanne-YVA Gilbertin mielestä on tehty ajoissa, se tuottaa tietoa merkittävistä vaikutuksista päätöksentekoa varten, ja hanketta ei tehdä liian pitkälle ilman vuorovaikutusta YVAn kanssa. Näin YVA on vaikuttava, läpinäkyvä ja oleellinen tieto tulee hyödynnetyksi. Hanketoteuttajan mielestä YVAn tekemisen ja vaikutusten arvioinnin tulisi olla ilo, koska näin voi välttää hankkeen negatiivisia vaikutuksia ja koska näin toiminnanharjoittaja voi ajoissa suunnitella haitallisten vaikutusten estämis- ja lieventämistoimenpiteitä.

Mattias Järvinen

- Varatoimitusjohtaja, hankekehitysjohtaja, wpd Suomi Oy
- Suuren osan työurastaan Mattias on tehnyt YVA-arviointeja – erityisesti tuulivoima- ja muilta energiasektorilta, mm. Nord Stream -kaasuputki Venäjältä Saksaan.
- Maisteri, ympäristöbiologia
- YVA ry:n puheenjohtaja v. 2020-2023

Mattiaksen mukaan YVA-raportti on yleisesti ottaen aivan liian laaja. Varsinkin vaihtoehtojen vertailu, joka on itsessään hyvä asia, tuo raporttiin lisäpituutta. YVAssa arvioidaan myös paljon selvästi epäoleellisia asioita. Mattiaksen mukaan kehitys näyttäisi jatkuvan myös tulevaisuudessa samanlaisena, sillä jatkuvasti tulee lisävaatimuksia arvioitavista asioista entisten lisäksi. Paksu raportti ja runsaat epäoleellisuudet hankaloittavat lukemista ja vähentävät YVA-raportin ja siinä olevan tiedon avoimuutta – on vaikeata löytää kun-kin lukijan kannalta oleelliset vaikutukset. Huomi-

onarvoista on se, että vaikka sivumäärät ovat kasvaneet, ei raportin nähtävilläoloaika ole pidentynyt.

Yhteisvaikutuksia arvioitaessa on epäselvää, että mihin asti tai miten laajalti yhteisvaikutuksia muiden hankkeiden kanssa tulisi arvioida. Mattias pohtii, että tässä voisi auttaa SOVan kaltainen instrumentti, jossa arvioitaisiin kunkin hankkeen kanssa samantyyppiset hankkeet samanaikaisesti – ehkä maakunnittain.

Mattiaksen mukaan yksi YVAN vahvuus on, että YVA-osaaminen on Suomessa yleisesti hyvää tasoa. Rekrytoinnit ovat vahvistaneet osaamista myös hankekehittäjäpuolella. Näin on erityisesti uusiutuvan energian sektorilla, jonka Mattias tuntee parhaiten. ELYissä osajia kyllä on, mutta suuressa kuvassa resurssit ovat kuitenkin paikoin ja ajoittain kovin kapeat ja osaaminen vaihtelee ELY-keskuksittain.

YVA itsessään on ympäristönsuojelun kannalta hyvä menettely. Vuorovaikutteinen osa YVAssa on käytännössä parantunut ajan mittaan. Hankkeiden kehittäjät ovat ymmärtäneet, että YVAN vuorovaikutteinen osuus on tärkeä. Näin pystytään kehittämään hyviä hankkeita varmistaen, että ne ovat myös mahdollisimman ympäristöystävällisiä.

YVA on kaksivaiheinen, mikä on hyvä läpinäkyvyyden ja laadun varmistamisen kannalta. Asianosaisia kuullaan kahdessa vaiheessa, mikä auttaa kehittämään hanketta merkittävästikin menettelyn aikana. Vuorovaikutteisuuudella ja kommunikoinnilla myös varmistetaan, että kaikki tarvittavat näkökohdat on otettu huomioon. Prosessina se

on kuitenkin elinkeinojen näkökulmasta jokseenkin raskas ja aikaa vievä.

Koska on erilaisia hankkeita – mm. suurempia ja vaativampia sekä pienempiä ja yksinkertaisempia, ja kaksivaiheisuus ei ole direktiivin vaatima asia, Mattias ehdottaa, että Suomessa mahdollistettaisiin tapa, jossa pienemmät hankkeet vietäisiin läpi kevyemmässä yksivaiheisessa menettelyssä. Suuremmat tai haasteellisemmat hankkeet voisivat läpikäydä kaksivaiheisen menettelyn. Riittävästä vuorovaikutuksesta tulee kuitenkin pitää huolta molemmissa vaihtoehdoissa, koska riittämätön YVA ei kuitenkaan läpäise tarkastelua perustellussa päätelmässä.

Toteutusvaihtoehtojen vertailu on hyvä asia monessa suhteessa – erityisesti ns. linjamaisissa hankkeissa, mutta prosessimaisissa (esim. laitokset) ja paikkasidonnaisissa hankkeissa vertailun riisumista kannattasi ehdottomasti harkita. Lain-säädännön takia luotu geneerinen asetelma ei ole aina tehokas, jos ja kun monesti kaikki vaihtoehdot ovat selvästi toteuttamiskelpoisia.

Mattias pohtii myös YVAN ja ns. hankekaavojen päällekkäisyyksiä. YVAssa ja hankekaavassa on molemmissa ympäristövaikutusten arviointia. Päällekkäisyyksiä tulisi poistaa, koska ei ole järkevää, että saman hankkeen samaa vaikutusta tarkastellaan kahdessa eri raportissa samanaikaisesti. Päällekkäisyyden poistaminen helpottaisi samalla kansalaisten osallistamista.

Yhtenä YVAN hyödyntämisen kehittämismahdollisuutena Mattias näkee mahdollisuuden kerätä YVAttavien suurhankkeiden CO₂-päästöt valtakunnalliseen tietokantaan. Päästöjen arviointimenetelmä tulisi tällöin standardoida. Vaikka yksittäinen hanke on pieni, niin suuresta lukumäärästä hankkeita saadaan tärkeää tietoa. Tätä tietoa pystyisi hyödyntämään kehitystä ohjaavassa työkalussa ja poliittisessa päätöksenteossa.

Ihanne YVA olisi tiivis, napakka ja oleellisuuksiin keskittyvä, jossa arviot vaikutuksista ja merkittävyydestä ovat johdettu loogisesti ”juurta jaksien”. Tärkeätä on, että kuvat, kaaviot ja kartat tukevat tekstiä, joka on lisäksi kansantajuisia ja helppolukuista. Ihanne YVAN tiivistelmän olisi oltava hyvä ja sen perusteella pitäisi saada käsitys hankealueesta, hankkeen ominaisuuksista ja vaikutuksista. Tällaisen tiivistelmän tekeminen vaatisi kuitenkin aika lailla ammattitaitoa.

Hyvä ajatus voisi olla tiivistelmä- tai miniraportti (esim. 30 sivua), johon olisi kerätty lyhyesti ja helposti ymmärrettävään muotoon YVA-raportin oleellinen sisältö ja viesti.

Yhdistyksen lausuntoja

Kirjoittaja: Janna Riikonen, johtava asiantuntija, WSP Finland

Yhdistys jätti lausunnot yhden luukun palvelujen lainsäädäntöhankkeesta sekä Lupa- ja valvontavirastosta.

YVA ry jätti 30.8.2024 kaksi lausuntoa ympäristöministeriön ja valtionvarainministeriön lausuntopyyntöihin. Annoimme lausuntomme koskien yhdistyksen toimialaa, eli YVA-menettelyä koskeviin kohtiin.

Kannatamme viranomaisresurssien ja toimintatapojen yhtenäistämistä valtakunnallisella tasolla Lupa- ja valvontavirastoon. Eri menettelyjen ja selvitystarpeiden koordinointi on järkevää. Samalla muistutamme, että YVA- ja muut viranomaisresurssit ovat hyvin tiukalla, eikä prosessien tehostamisen myötäkään resursseista voi aina

kaan vähentää. Suosittelemme, että YVA-menettelyjen sujuvoittamiseksi siirrytään aidosti siihen, että YVA keskittyy vain merkittäviin vaikutuksiin.

Sen sijaan emme kannata sitä, että YVA-selostuksen ja ympäristölupahakemuksen kuulemisia yhdistettäisiin nykyistä laajemmin. YVA-selostuksesta annettavien lausuntojen ja mielipiteiden sekä yhteysviranomaisen perustellun päätelmän merkitys jäisi olemattomaksi, jos kaikki päätökset olisi jo tehty.

Yhdistyksenä pidämme erittäin tärkeänä, että hankevaihtoehtojen tarkastelu säilyy osana YVA-menettelyä silloin, kun järkeviä vaihtoehtoja on olemassa. Vaihtoehtojen tarkastelu ja vertailu ovat ympäristövaikutusten arvioinnin ydinsisältöä. Tilanteen, jossa YVA-menettelyssä voidaan tarkastella ainoastaan yhtä toteutusvaihtoehtoa, tulee aina olla poikkeus.

Myöskään jatkoon valittavan vaihtoehdon valitseminen jo YVA-selostusvaiheessa ei useinkaan ole tarkoituksenmukaista, eikä sitä pitäisi tehdä asetuksella pakolliseksi.

YVA-päivän 2024 iltapäivä: esitelmien lyhennelmät

Vuoden 2024 YVA-päivä järjestettiin Helsingissä ravintola Töölössä 20.3.2024. Päivään oli mahdollista osallistua myös etäyhteydellä. Impakti julkaisee perinteisesti YVA-päivän esitelmät lyhennelminä, jotta voimme palata edelleen ajankohtaisiin teemoihin.

Juhlaseminaarin iltapäivän esityksien lyhennelmät ovat opiskelijoiden ja muiden kuulijoiden kirjoittamia. Esitelmien pitäjät eivät ole tarkistaneet lyhennelmiä. YVA-päivän aamupäivän lyhennelmät julkaistiin Impaktin toukokuussa numerossa 1/2024.

Juhlavuoden keynoten pitäneen professori Ismo Pölösen esityksestä ei ole lyhennelmää tässä koosteessa, sillä voit lukea hänen ajatuksiaan YVAn kehityskaaresta ja näkymistä tässä lehdessä sivuilla 6-8.

Suomen sähköinen tulevaisuus – kantaverkon kehitysnäkymät

Mikko Heikkilä Fingridiltä kertoi Suomen kantaverkon kehitysnäkymistä. Puhtaaseen energiaan siirtyminen on paitsi ratkaisu ilmastonmuutokselle, myös kasvavaan tarpeeseen: EU:lla on huutava pula puhtaasta energiasta. Suomella on suuret mahdollisuudet investointeihin ja mahdollisuus tuottaa puhdasta energiaa maatuulivoimalla.

Investointien määrä on kasvussa, kasvu on lineaarista, melkein eksponentiaalista. Liittymispyyntöjä kantaverkkoon uusiutuvasta energiasta on 370 GW edestä. Suomeen on suunnitteilla paljon teollisia investointeja ja jos kaikki investoinnit toteutuisivat, kolminkertaistaisi se Suomen energiankulutuksen. On ennustettu, että Suomen sähkönkulutus kasvaa huomattavasti: 2022 = 82 TWh -> 2030 = 131 TWh. Suomen sähkö on Euroopan puhtaimpien joukossa; sähköstä n. 94 % on hiilidioksidivapaata. Tällä hetkellä sähköntuotanto on hyvin sääriippuvaista ja tulevaisuudessa todennäköisesti tarvitaan tukea säästä riippumattomaan sähköntuotantoon. Kantaverkkoon investoidaan enemmän kuin koskaan ennen, n. 4 miljardia euroa.

Esityksen lopuksi keskusteltiin myös lyhyesti tuulivoiman tuotannosta Itä-Suomessa sekä energia-varastoista. Sähköntuotanto tuulivoimalla Itä-Suomessa tasaisi sähköntuotantoa, mutta tutkat aiheuttavat haasteita; ratkaisuja etsitään. Energiavarastoista lyhyellä aikavälillä akut tulevat varmasti olemaan keskeisiä, mutta pitkällä aikavälillä lämpö- ja vetyvarastot ovat parempi ratkaisu.

Lyhennelmä: Maija Ovaska, Metropolia AMK

Environmental Impact Assessment of solar farm projects – case Sweden

Weronica Andersson (Head of Solar, wpd Scandinavia) loi ajankohtaistatsauksen aurinkopuistojen ympäristövaikutusten arviointiin Ruotsissa. Aurinkovoiman tuotanto on maassa voimakkaasti kasvava uusiutuvan energian ala ja aurinkopuistot painottuvat maan eteläosiin, erityisesti länsirannikolle. Aurinkovoiman tuotannon lisäämistä merkittävimmin hidastavat haasteet ovat tapauskohtaisesti vaihdellen sähköverkkoyhteyksissä ja kapasiteetissa, ympäristölainsäädännössä, monimutkaisissa ja pitkäkestoissa lupaprosesseissa, maankäyttöä koskevissa ristikkäisissä intresseissä, teknistaloudellisissa kysymyksissä ja paikallisyhteisöjen vastustuksessa.

Ruotsin ympäristökaaren (Miljöbalken) mukaan aurinkopuistojen sääntely jakautuu menettelyllisesti kevyemmän 12. luvun ja raskaamman 9. luvun alle. Hankkeiden ympäristövaikutusten arviointi toteutetaan laajana tai suppeana, riippuen siitä katsotaanko hankkeella olevan merkittäviä ympäristövaikutuksia (BMP). Toimialalla lupalainsäädäntö koetaan vanhentuneeksi ja menettelyt vaatimuksiltaan epäselviksi, epätasa-arvoisiksi ja heikosti ennustettaviksi. Aurinkopuistojen ympäristövaikutusten arvioinnit sisältävät lähes aina luonnonarvojen inventoinnin sekä kulttuuriympäristön inventoinnit, muut vaatimukset vaihtelevat sijainnin mukaan.

Hankealueilla kohdattu paikallisyhteisöjen vastustus nähdään ensisijaisesti NIMBY-kysymyksenä (Not In My Backyard). Erityisesti aurinkopuistojen maisemallinen vaikutus on koettu vaikeasti yhteensovittettavaksi paikallisen jokaisen oikeuksin tapahtuvan toiminnan, metsästyksen, luonnonar-

vojen ja kulttuuristen arvojen kanssa. Hyväksyttävyyttä on heikentänyt myös huoli kiinteistöjen arvonalenemisesta aurinkopuistojen liepeillä. Tulevaisuuden kehittämistarpeita alan edistämiseksi nähdään lainsäädännön päivittämisessä, tietoisuuden lisäämisessä, paikallisen osallisuuden ja yhteistoiminnan vahvistamisessa, luonnon monimuotoisuuden edistämisessä ja vuoropuhelussa eri intressiryhmien kanssa.

Lyhennelmä: Saara Österberg, UEF

Yhden luukun palvelut ja tuoreimmat EU-säädökset

Johanna Korpi ympäristöministeriöstä esitteli, miten yhden luukun palvelumallit ovat etenemässä sekä tuoreimpia EU-säädöksiä tähän liittyen. Yhden luukun palvelut rakentuvat valtion aluehallinnon uudistukselle, jonka tarkoituksena on perustaa uusi valtakunnallinen lupa-, ohjaus- ja valvontavirasto. Tarkoituksena on koota yhteen kes-

keiset palvelut, ja samaan aikaan perustaa alueellisia elinvoimakeskustoja. Uudistuksessa toimeenpannaan osaltaan EU:n säädöksiä, joissa vaaditaan nimeämään kansallinen yhteyspisteviranomainen koordinoimaan lupamenettelyjä. Tällä hetkellä ministeriöissä valmistellaan lupamenettelyihin liittyviä säädöksiä mm. RED III-direktiivin, CRM- ja NZIA-asetusten täytäntöönpanoa. Yhden luukun lainsäädäntöhanke on osa laajempaa yhden luukun hanketta, ja se etenee saman aikaisesti aluehallinnon uudistuksen kanssa.

Yhden luukun palvelussa yksi valtakunnallinen viranomainen koordinoi ympäristöön liittyviä lupamenettelyjä, jolloin toiminnanharjoittajan asioi jatkossa keskeisesti vain yhden valtion ympäristöviranomaisen kanssa. Uudessa virastossa ympäristöön liittyvät lupa- ja valvontatehtävät muodostavat yhden yhtenäisen kokonaisuuden, jolloin sujuvoitetaan käsittelyä ja päätöksentekoa sekä varmistetaan yhtenäinen toiminta. Asiointi ja lupien hakeminen tapahtuisi keskitetysti yhden digitaalisen palvelualustan kautta.

Monialaiseen valtakunnalliseen virastoon, joka kulkee työnimellä VALO-virasto, yhdistetään Valvira, pääosa aluehallintovirastojen tehtävistä sekä ELY-keskusten Y-vastuualueen lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävät. Tällöin YVA-arviointimenettelyihin kytkeytyvät tehtävät siirtyisivät ELY-keskussilta niin kutsuttuun VALO-virastoon. Ympäristöluvituksia käsitteleviä toimipisteitä tulisi jatkossakin olemaan kattavasti eri puolilla Suomea. Virastouudistus tulee voimaan yhtä aikaa lakiuudistusten kanssa 1.1. 2026.

Lyhennelmä: Marita Kaislaranta, LAB-ammattikorkeakoulu

Palautteesi on meille tärkeä

Kerro mielipiteesi tästä julkaisusta!

Toivomme palautetta niin lehden sisällöstä, ulkoasusta kuin teknisestä toteutuksesta.

Lähetä palautteesi sähköpostitse lehden toimitukselle. Päätoimittaja Tiina Vikman: t.vikman@wpd.fi

Seuraavalla sivulla olevan sarjakuvan YVA ry:stä 30-vuotisjuhlavuoden YVA-päivässä piirsi Simo Niukkanen Karelia-ammattikorkeakoulusta.

YVA ry:n 30-vuotisjuhlamatka

Tervetuloa YVA ry:n 30-vuotisjuhlamatkalle!
Tänään käsittelemme ainutlaatuisia asioita,
jotka vie meidät tutustumaan erilaisiin
ympäristöihin. Sitä ennen, hiljentykäämme
Jorma Jantusen muistoa kunnioltaan.

Ja seuraavaksi pyydänkin Teitä kaikkia siirtymään kohti polkupyöriä.
Aloitetaan matka pyöriälemällä bussiasemalle, jossa tulemme päivittämään
menopelejamme. ILOISTA REISSUMIELTÄ!

Kuten näemme
on tuulivoiman
tarve kasvanut
luonnossamme,
kun kukat niityillä.

Joten on hyvä ottaa
tarkasteluun niiden
maisemavaikutuksen.

Uusi päivitetty opas antaa
kaikille selkeämmät ja
tarkemmat ohjeet
voimaloiden
rakentamiseen.

Menkäämme takaisin kyytiin ja
jatketaan matkaa kohti Lappia.

No niin täällä ollaankin päästy
yhteisymmärrykseen asioista. Hienoa!

YVA-menettelyn ansiosta voidaan asiat
ilman sääntelyä ratkaista tiedon ja
asenteiden avulla.

Matkamme jatkuu kohti Pohjois-Karjalaa.

Rakennus- ja viljelymaiden pinta-ala kasvaa, kun suot ja
metsät kapenevat. Kuka tarvitsee metsiä, kun voimme
istuttaa lisää parkkipaikoja? EHeeiii! vaan 2030 on
Luontokato pysäytetty!

Tässä näemme Joensuun vihreän vedyn ja
sähköpolttoaineteiden tuotantolaitoksen. Tuotannolla päästään
vähäisiin ympäristövaikutuksiin ja tuo aluetaloudelle
positiivisia vaikutuksia. Jatetaan kohti rannikkoa.

Seuraavana palkitsemmekin
Hyvä YVA-palkinto.

Jaaaaa seen saavat Varsinais-
Suomen ELY-keskus liikenne ja
infrastruktuuri -vastuualue:
Valtatie 8 parantaminen välillä
Rauma – Eurajoki.

Kiitoksia paljon. Halusin tässä
nyt vähän kiittää teille kolmelle,
jotka olette tuolla takana
väkerrelleet sen kirjoitelman siitä
Valtatien kasi-
parannuksesta. Kiitos, että teitä
on kuultu ja kiitos että olette
panostaneet tähän hommaan.
Kyl tästä etiäppäin taas kulkoo
vähän paremmat tiät meän
seudulle!

Suomella on edelleen iskun paikka
energian viennille! Meiltä saa puhdasta
sähköä nopeasti ja kustannustehokkaasti.

Käykäämme naapurissa katsomassa, kuinka siellä menetellään
aurinkopuistojen ympäristövaikutuksia.

Kiitoksia kaikille hienosta
matkasta. Olemme
saapuneet
päätepisteelle. Tulemme
jatkossakin tekemään
matkoja yhdessä kohti
valoisampaa
tulevaisuutta.

VALO

LUVAT
VALVONTA
OHJAUS
LUONNONSUOJELU
PÄÄTÖKSET

NATURA-arvio

YVA-menettely

YVA-menettely
on vakiinnuttanut
asemansa
suuren
ympäristönkäyttö
hankkeiden
hallinnassa.

Hallitus 2024

Marja Nuottajärvi, puheenjohtaja
Fingrid Oyj, rolla.nuo@gmail.com
+358 50 5854714

Niina Pirttiniemi, varapuheenjohtaja
Myrsky Energia Oy
npirttiniemi@gmail.com

Kirsi Koivunen, sihteeri
Gasgrid, kirsi.koivunen@gmail.com

Timo Huhtinen
Sitowise Oy, timo.huhtinen@sitowise.com

Maarit Korhonen
AFRY Finland Oy
maarit.korhonen@afry.com

Titta Makkonen
FCG Finnish Consulting Group Oy
titta.makkonen@fcg.fi

Elina Piekkola
Valorem Energies Finland Oy
elina.piekkola@valorem-energie.com

Jatta Salmi
AFRY Finland Oy, jatta.salmi@sweco.fi

Tiina Vikman
wpd Suomi Oy, t.vikman@wpd.fi

Impakti-lehden toimitus

Päätoimittaja:
Tiina Vikman
t.vikman@wpd.fi, +358 40 1587 407

Muu toimitus:
Erkki Ikäheimo
Titta Makkonen

Lue aiemmin julkaistuja Impakteja
osoitteessa yvary.fi

Kansikuva:
Ote 30-vuotisjuhlavuoden
YVA-päivään piirretystä sarjakuvasta
Tekijä: Simo Niukkanen

Kannatusjäsenet

AFRY
AF PÖRVY

FINGRID

Asianajotoimisto

YMPÄRISTÖLAKI OY

SITOWISE

FCG.

ETHA

Gasum

REJLERS

SWECO

impakti

Lehti ympäristövaikutusten arvioinnista